

Leave no one behind - röster och rekommendationer inför Amnesty Sveriges strategi 2022 - 2030

Bakgrund

Om rapporten

Rapporten du håller i din hand är ett resultat av den största stakeholder dialog Amnesty Sverige genomfört i modern tid.

Vi har valt att kalla den ”Leave no one behind - röster och rekommendationer inför Amnesty Sveriges strategi 2022 - 2030”.

Titeln är en återspeglning både av kärnan i de globala målen men också det bärande budskapet från alla de röster som tagit sig tid att delta i denna konsultationsprocess.

När Agenda 2030 och de 17 globala målen antogs lovande världens länder inte bara att avskaffa extrem fattigdom, lösa klimatkrisen och främja fred utan även att minska ojämlikheter i världen. Principen om att ingen ska lämnas utanför - Leave no one behind - är därmed ett åtagande från världens ledare om att ingen ska lämnas utanför utvecklingen. Att det finns ett ansvar att sträva efter att nå de som är längst ifrån först.

På samma sätt har det tydligaste budskapet - som genomsyrat mer eller mindre alla intervjuer under denna konsultationsprocess - varit att låta principen om icke-diskriminering vara bärande i allt arbete Amnesty gör för att värna mänskliga rättigheter.

Namnet på rapporten är därmed i sig en påminnelse från rättighetsbärare om att i arbetet med att förverkliga mänskliga rättigheter får ingen lämnas utanför.

Genomförande av konsultationsprocessen

En viktig del av ett rättighetsbaserat arbete är principen om delaktighet.

För att kunna identifiera vad som bör vara de viktigaste och mest relevanta prioriteringarna för Amnesty i Sverige under strategiåren 2022 - 2030 beslöt Amnesty under våren 2020 att dialog behöver föras både internt i organisationen och brett med rättighetsbärare. Att vara världens största människorättsorganisation förpliktigar.

Inför denna externa konsultationsprocess bjöds 114 organisationer in att delta. Inbjudan har gått ut brett till organisationer som representerar alla diskrimineringsgrunder, organisationer som företräder många olika rättighetsbärare, organisationer som arbetar inom olika rättighetsområden och organisationer med olika former av specialistkompetens inom mänskliga rättigheter. I denna konsultationsprocess har organisationer inom civilsamhället i dess breda bemärkelse bjödits in dock inte myndigheter eller privata företag.

Responserna på inbjudan visade sig vara stora och nästan hälften av de inbjudna (49 organisationer) sa att de gärna ville delta. Detta bör ses som en mycket hög siffra inte minst eftersom vi befinner oss mitt i en global pandemi och deltagarna ombads avsätta 1,5 timme av sin tid för att ge input på en helt annan organisations interna prioriteringar och strategi.

Under processen delades deltagarna in i intervjugrupper om cirka 4 - 5 personer och intervjuerna genomfördes under åtta tillfällen. Deltagarna fick själva anmäla sig till det datumet som passade och inget annat avvägande gjordes i uppdelningen av intervjugrupper.

På grund av sjukdom och andra akuta händelser fick ett antal organisationer förhindras att delta på vägen men slutligen genomfördes intervjuer med 32 organisationer. En fullständig förteckning på deltagande organisationer finns med som bilaga.

Hur har processen gått till?

I planeringen av processen har en viktig grundtanke varit att i allt genomförande utgå från de rättighetsbaserade arbetets principer.

För att skapa så bred **delaktighet** som möjligt har inbjudan skickats ut till 114 organisationer och det har även gått ut påminnelser. Deltagarna har kunnat välja mellan åtta olika datum för att så många som möjligt ska ha möjlighet att delta. Alla intervjuer har skett digitalt både av hänsyn till pandemiläget och för att kunna säkerställa möjlighet till deltagande oavsett var man bor. Intervjumetodiken har utgått från att alla deltagare ska få utrymme att dela sina tankar.

I processen har vi eftersträvat att arbeta utifrån principen om **icke-diskriminering**. Alla de bilder som visats har därför syntolkats och alla frågeställningar har skickats ut i förväg så man har haft tid att förbereda sig. Samtalen har förts på svenska men vid behov har man kunnat svara och ge sin input även på engelska.

Vi har varit måna om att vara **transparenta** kring intervjuernas syfte men också att sätta rätt förväntansbild. Alla deltagarna har fått information om att deras input kommer sammanställas i en internrapport och att alla som deltagit kommer få ta del av den. Deltagarna har fått information om att rapportens primära syfte är att utgöra input till Amnestys interna arbete. Deltagarna har även fått information att rapporten endast på ett övergripande och anonymiserat plan kommer sammanställa tankar, önskemål, förhoppningar, förväntningar och input från rättighetsbärare och att rapporten endast är en mindre del av ett stort globalt arbete som nu är i sitt slutskede.

Vi har varit måna om att försöka tydliggöra vad som gäller i form av **ansvarsutkrävande**. Man kan alltid vända sig till Elisabeth Lundgren om man har frågor eller synpunkter på något innehåll i rapporten.

Deltagarna har inför processen fått ett antal frågeställningar som de har blivit ombedda att fundera kring. Samtliga intervjuer har sedan följt samma mall. Intervjuerna har inletts med en kort presentationsrunda av alla deltagare, Elisabeth har sedan gett en kort introduktion till Amnestys historia och den återstående dryga timmen har varit ett strukturerat samtal utifrån följande frågeställningar:

Priområde 1 – yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet

1. Vilka är det främsta utmaningarna idag i Sverige utifrån ditt perspektiv gällande yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet?
2. Bör Amnesty arbeta med dessa frågor?
3. Om du tycker att Amnesty bör lägga fokus på dessa frågor – bör Amnestys roll vara som en ledande aktör som går i fronten för påverkan eller bör Amnesty framförallt använda sitt nätverk för att stödja andra aktörer?
4. Kom gärna med input på konkreta saker ni gärna ser att Amnesty ska göra men lyft gärna också om det är något Amnesty inte bör göra.

Prömråde 2 – jämlikhet och icke-diskriminering

1. Vilka är de främsta utmaningarna idag i Sverige utifrån ditt perspektiv gällande jämlikhet och icke-diskriminering?

2. Är det några utmaningar du särskilt vill lyfta utifrån något eller flera av de olika områden Amnesty listat för arbetet med jämlikhet och icke-diskriminering:

- rätten till hälsa,
- rätten till bostad
- rätten till social trygghet
- övrigt relaterat till tillräcklig och tillfredställande levnadsstandard
- klimaträttvisa
- flyktingar och migranternas rättigheter

3. Bör Amnesty arbeta med dessa frågor?

4. Om du tycker att Amnesty bör lägga fokus på dessa frågor – bör Amnestys roll vara som en ledande aktör som går i fronten för påverkan eller bör Amnesty framförallt använda sitt nätverk för att stödja andra aktörer?

5. Kom gärna med input på konkreta saker ni gärna ser att Amnesty ska göra men lyft gärna också om det är något Amnesty inte bör göra.

Vem har lett processen?

För Amnesty har det i denna process varit viktigt att ta in en extern och oberoende part med gedigen kunskap om olika rättighetsområden.

Amnesty har därför som ett stöd i detta arbete anlitat människorättsjuristen Hanna Gerdes som är grundare av Hanna and Goliath Law & Education.

Hanna Gerdes har genomfört intervjuerna och är även författare till denna rapport. Hanna Gerdes uppdrag har varit att sammanfatta de viktigaste slutsatserna som kommit fram i konsultationsprocessen. Åsikterna och tankarna som framförs i rapporten är därmed inte hennes utan deltagarnas.

Hanna Gerdes uppdrag har även varit att ge Amnesty rekommendationer på ett övergripande strategiskt plan kopplat till de tankar som kommit fram och utifrån Amnestys roll som världens ledande människorättsorganisation. Rekommendationer ska ses som ett första ingångsvärde kring saker som kan vara viktigt att fundera vidare på utifrån en svensk kontext. Flera av rekommendationerna behöver om man väljer att gå vidare med de brytas ner till mer konkreta ställningstagande, arbetsmetoder, aktiviteter och slutsatser. Att komma med specifika rekommendationer på ställningstagande eller handlingsalternativ i enskilda sakfrågor har inte ingått i rapportförfattarens mandat.

Elisabeth Lundgren på Amnesty har deltagit i planering, utformning och genomförande av hela processen. Samtligt innehåll i rapporten är även avstämt med henne.

Varför har denna process varit viktig?

Processen har visat sig ha flera mervärden. Dels utgör denna rapport en av flera viktiga underlag inför Amnestys framtida strategiarbete. Dels har många av de deltagande organisationerna uttryckt att processen i sig varit enormt värdefull för att förstå mer om Amnestys arbete och framtida prioriteringar. Flera organisationer har även uttryckt att man sätter stort värde på att ha blivit tillfrågad att delta eftersom Amnesty har stort inflytande. Amnestys vilja att i en så bred konsultationsprocess inkludera andra har flera tolkat som ett bevis på att Amnesty vill leva som man lär.

Rättighetsbärares röster & rapportförfattarens rekommendationer

Människorättsutmaningar gällande yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet i Sverige

Nedan följer en sammanfattning av de främsta slutsatserna från de åtta samtal som genomförts med 32 organisationer kring utmaningar för yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet i Sverige och hur man ser på Amnestys roll.

Samtliga möten har innehållit många detaljer och önskemål om enskilda sakfrågor. Dessa återfinns mer specifikt i minnesanteckningar. Eftersom minnesanteckningarna innehåller citat på personnivå är det ett Amnestyinternt arbetsmaterial.

I följande sammanfattning lyfts däremot de mer övergripande och centrala slutsatserna som framkommit

En tid där yttrandefriheten begränsas allt mer av hat, hot och självcensur.

Nästan alla deltagande organisationer vittnar om hur ett allt mer polariserat samtalsklimat leder till angrepp på religiösa, etniska och nationella minoriteter, kvinnorrättsrättsförsvarare, journalister och kulturutövare. Utrymmet i det offentliga rummet upplevs krympa i Sverige precis som globalt och man beskriver allt mer eskalerande angrepp mot människorättsförsvarare på internet.

De deltagande organisationerna beskriver på olika sätt hur de upplever att starka krafter använder yttrandefriheten i ett led att försök tysta, sprida desinformation eller misstänkliggöra människorättsförsvarare. Det finns en rädsla att alliera sig med de som utsätts eftersom man själv då riskerar drabbas. Nästan samtliga deltagare lyfter att det märker hur detta leder till en självcensur och att röster tystas. Man orkar helt enkelt inte stå emot själv.

Man upplever att det saknas medel, kunskap och organisation för att gemensamt utgöra en motkraft. Många uttrycker behov av snabba stödstrukturer när man utsätts för hat och hot..

Rekommendation:

- Det finns ett stort behov av ökad kunskap kring innebörden att yttrandefrihet, föreningsfrihet och mötesfrihet. Många organisationer uttrycker ett önskemål att Amnesty ska ta en ledande roll här. Amnesty bör fundera på hur man kan ta en ledande roll i det bredare folkbildande arbetet kring rättigheters innebörd.
- Amnesty bör fundera på hur man kan ta en ledande roll i det strukturella påverkansarbetet kring yttrandefrihetens gränsdragningar.
- Amnesty bör göra en djupare analys av vilka strukturella åtgärder som krävs för att yttrandefriheten långsiktigt inte ska begränsas av hat, hot och självcensur.
- Amnesty bör se över vilka stödstrukturer som finns för människorättsförsvarare som utsatt för hat och hot samt överväga om Amnesty annars bör utveckla egna sådana.

Förverkligande av rejäl yttrandefrihet, mötesfrihet och föreningsfrihet kräver ett intersektionellt perspektiv – nothing about us without us

Många av de intervjuade organisationerna väljer att belysa att frågor om yttrandefrihet, mötesfrihet och föreningsfrihet måste ses från ett intersektionellt perspektiv.

De beskriver att även om rättigheterna är garanterade rent legalt i Sverige så existerar de ändå inte fullt ut för många grupper i praktiken. Mycket information är otillgänglig för personer med olika former av funktionsnedsättning. Skyldighetsbärare lever inte upp till språkrav i nationell minoritetslagstiftning. Den snabba digitaliseringen är en möjlighet men kan även leda till begränsningar av yttrandefriheten hos resurssvaga grupper utan jämlik tillgång till den digitala världen. Deltagarna lyfter hur vissa röster aldrig efterfrågas eller lyfts i samtal kring yttrande, förening- och mötesfrihet. Detta leder till en ond spiral där det blir svårt att överhuvudtaget synliggöra att en stor andel rättighetsbärare inte ens kan utnyttja dessa rättigheter.

Många deltagare lyfter att Amnesty är en ledande aktör för medborgerliga och politiska rättigheter och önskar att Amnesty lägger större fokus på statens ansvar att respektera, skydda, uppfylla och främja dessa rättigheter i alla delar. Det finns en önskan om att Amnesty i Sverige ska lägga fokus på många rättighetsbärares bristande möjlighet att kunna nyttja dessa rättigheter överhuvudtaget och ej endast vid kränkningar som sker när de nyttjats.

Amnesty bör inta en stödjande roll i detta för att lyfta en bredd av rättighetsbärare och alltid i sitt eget arbete ha med ett intersektionellt perspektiv.

Rekommendation:

- Amnesty bör se över hur man arbetar med dessa frågor och säkerställa att frågor om yttrandefrihet, mötesfrihet och föreningsfrihet återspeglar olika rättighetsbärares utmaningar.
- Amnesty bör fortsatt ha en ledande roll i att synliggöra, påverka och arbeta för yttrandefrihet, mötesfrihet och föreningsfrihet ur ett legalt perspektiv men i detta samtidigt ha med sig just principen om "Leave no one behind" i såväl analys- och genomförande.
- Amnesty har en viktig roll att fylla i att utgöra ett stöd och ge draghjälp åt andra genom ständigt lyfta och säkerställa intersektionella perspektiv på rättigheter. I detta arbete är principen om "nothing about us without us" - dvs vikten av att involvera de rättighetsbärare det berör - ett gott riktmärke i det praktiska arbetet.

Polariseringen i samhället leder till att föreningsfriheten och mötesfrihet allt mer begränsas

Flera av de deltagande organisationerna lyfter att föreningsfriheten och mötesfriheten påverkas starkt av polariseringen i samhället och att redan utsatta grupper ofta hamnar i skottlinjen. Politiska förslag om att dra in stöd till etniska och religiösa organisationer riskerar om de förverkligas att begränsa möjligheten för många rättighetsbärare att organisera sig. I många av intervjuerna lyfts just resursfrågan som ett sätt att begränsa det offentliga utrymmet för civilsamhället eftersom många organisationer är beroende av statligt stöd. Flera deltagare lyfter att organisationer som beskrivs som obekväma plötsligt kan drabbas av repressalier genom indraget stöd. Några beskriver hur detta kan bli extra kännbart på mindre orter där många känner varandra personligen.

Rekommendation:

- Amnesty bör fundera på hur man kan vara en allierad i arbetet att säkerställa att föreningsfriheten och mötesfriheten inte urgröps ur ett ickediskrimineringsperspektiv.
- Amnestys är en av få svenska människorättsorganisationer som är helt oberoende av statlig finansiering eller offentliga medel. Amnesty bör göra en analys av den trend flera organisationer beskriver med minskat stöd från det offentliga till civilsamhället och hur detta kan påverka den roll Amnesty behöver ta i framtiden.

Människorättsutmaningar gällande ojämlikhet och ickediskriminering

Nedan följer en sammanfattning av de främsta slutsatserna från de åtta samtal som genomförts med 32 organisationer kring utmaningar inom området ojämlikhet och ickediskriminering som primärt fokuserar på ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter i Sverige och hur man ser på Amnestys roll.

Samtliga möten har innehållit många detaljer och önskemål om enskilda sakfrågor. Dessa återfinns mer specifikt i minnesanteckningar. Eftersom minnesanteckningarna innehåller citat på personnivå är det ett Amnestyinternt arbetsmaterial.

I följande sammanfattning lyfts de mer övergripande och centrala slutsatserna som framkommit.

Att fostra en ny generation av människorättsförsvarare

Det finns en begränsad kunskap om rättigheters odelbarhet, de juridiska skyddsramar som tagits fram under generationer och principen om ickediskriminering som stomme för allt rättighetsskydd. Många beskriver att man på detta område ser en tillbakagång. Det är en stor och viktig uppgift att fostra nya generationers människorättsförsvarare. De behövs både för att kunna värna skyddet för mänskliga rättigheter men även för att kunna tänka framtidsorienterat och utveckla rättighetsskyddet långsiktigt. Här lyfter många att Amnesty har en viktig roll att spela i en bred kunskapshöjande insats.

Rekommendation:

- Amnesty bör se över hur man idag arbetar med kunskapshöjande insatser och utbildningar. Amnesty bör fundera på om denna del bör och kan utvecklas.

När vissa rättigheter fortfarande anses viktigare än andra

Många lyfter att ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter inte erkänns och förstås idag som juridiska rättigheter. Den stora ojämlikhet som råder när det gäller tillgång till dessa rättigheter blir därför lätt hänskjutet till att vara endast en politisk fråga snarare än en juridisk. De grupper som drabbas hårdast av detta synsätt är de som redan från början har minst tillgång till dessa rättigheter. Amnestys prioritering med ökat fokus på ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter utifrån ett mer juridiskt perspektiv är därmed mycket välkommet. Flera deltagare lyfter att Amnestys prioritering här kommer möjliggöra en ökad förståelse för dessa rättigheter men även öka den enskildas möjlighet att få de tillgodosedda långsiktigt. Flera organisationer uttrycker ett önskemål om att Amnesty ska ta med sig med barrikadkänslan in i de här frågorna.

Rekommendation:

- Amnesty har en viktig roll att fylla i att förmedla kunskap om den juridiska innebörden av ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för att göra dessa mer jämbördiga och mindre politiserande.
- Amnesty har en viktig roll att fylla i att öka förståelsen för rättigheters inneboende odelbarhet och ömsesidiga beroende av varandra.
- Amnesty har en viktig roll att fylla i att öka kunskap kring rättighetsgränsdragningar och förståelse för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters utkrävbarhet. Här kan både internationell rätt och regional praxis från Europadomstolen vara en god vägledning.
- Amnesty behöver göra en avvägning och funderar på vad det innebär att "ta med en barrikadskänsla" in i detta arbete. Passar klassiska Amnestymetoder som namninsamlingar, blyxtkampanjer osv även i detta eller behövs andra arbetssätt?

Klimatet bör lyftas som en människorättsfråga

Under samtalen lyfte några av deltagarna att vi lever i en tid med enormt mycket engagemang inom klimaträttvisa men att denna främst tar sig uttryck inom yngre och inte formellt organiserande rörelser. Flera deltagare lyfte att det alltför ofta saknas fokus på kopplingen mellan klimatkrisen och mänskliga rättigheter. Det lyftes även att det saknas fokus på de positiva delarna av klimatomställningen.

Rekommendation:

- Amnesty bör fundera på hur man i samverkan med miljörättsorganisation kan stärka kopplingen mellan mänskliga rättigheter och klimatkrisen.

Amnestys roll i Sverige – andra tankar som framkommit

Även om samtliga intervjuer utgick från Amnestys två övergripande prioriterade områden framkom även andra tankar av mer allmän karaktär om Amnestys roll i det svenska människorättsarbetet. Det framkom även flera konkreta förslag på frågeställningar som deltagarna gärna ser att Amnesty arbetar mer med. Nedan följer en kort sammanställning över några av dessa.

Amnestys roll i ett land utan tydlig rättighetskultur

Flera av deltagarna beskriver att de upplever att det kommer allt fler politiska förslag som innebär att man behöver kvalificera sig för tillgång till olika former av rättigheter. Deltagarna beskriver hur de upplever att även själva kärnan i vissa rättigheter allt oftare kopplas till medborgarskapet och personers rättsliga status.

En utmaning som gör det svårt att parera detta är att Sverige inte har en traditionellt mer legalt utformad människorättskultur där rättigheters gränser och utkrävbarhet primärt prövas i domstol. I Sverige anses många frågor kopplade till just rätten till hälsa, rätten till bostad och rätten till social trygghet vara en del av den allmänna välfärden och därmed helt i händerna på politiken. Utmaningen med detta synsätt är att politiska beslut som urgröper eller försvårar tillgången till rättigheter sällan granskas ur ett människorättsperspektiv. De gånger Sverige får kritik i internationella organ så hänvisar Sverige ofta till det kommunala självstyret som en orsak till att man inte kan vidta åtgärder.

Rekommendation:

- Amnesty har en viktig funktion i att synliggöra och kunskapshöja kring den legala innebörden av rättigheter.
- Amnesty har en viktig funktion att fylla i att säkerställa att större beslut som påverkar många människor i Sverige även granskas ur ett människorättsperspektiv.

Värdefullt med kunskap om hur Amnesty arbetar och att få kontakt

Väldigt många av deltagarna uttryckte att de var glada över att ha blivit inbjudna till denna stakeholderdialog. De lyfte att dialogen i sig var ett led i att arbeta rättighetsbaserat och att man hoppades på flera liknande samverkansytor framöver. Flera uttryckte att de upplever att det framöver kommer kännas lättare att ta kontakt med Amnesty eftersom man nu vet mer om Amnestys strategi och hur Amnesty planerar arbeta framöver.

Rekommendation:

- Amnesty är en tung och välrespekterad aktör. Detta är ett ansvar som förpliktigar. I en tid då mänskliga rättigheter upplevs vara under allt större angrepp globalt men även i Sverige bör Amnesty fundera på sin roll. En viktig del i detta kan vara att samordna större initiativ och utgöra en mötesplats för andra rättighetsorganisationer. Brett samarbete kan vara en styrka för Amnestys prioriterade områden när man vill driva större strukturförändringar för att säkra rättigheter.

Amnestys varumärke ger frågor dignitet

Flera aktörer lyfte önskemål om att Amnesty skulle prioritera de rättighetsfrågor de själva arbetar med eftersom Amnestys starka varumärke gör att frågorna då får en helt annan dignitet.

Rekommendation:

- Amnesty kan bidra till mycket förändring utan att alltid själv behöva ta en ledande roll. Ibland är Amnestys varumärke ett stort mervärde för att röster som sällan hörs ska få komma till tals. Amnesty bör fundera på hur dessa muskler används på bästa sätt.

Food for Thought

Andra tankar, önskemål och åsikter som framkommit och som kan vara bra för Amnesty att känna till.

- Språk bör vara en diskrimineringsgrund enligt lag
- Amnesty bör arbeta med frågor om tvångsvård, bältesläggning och andra övergrepp hos bland annat SIS som en del av sitt arbete mot tortyr
- Funktionsrättsfrågor ses sällan som människorättsfrågor och ligger fortfarande på socialdepartementet. Här har Amnesty en möjlighet att vara stödjande och ändra den synen. Amnesty bör bli bättre på att synliggöra dessa frågor inom sitt arbete med medborgerliga och politiska rättigheter. Det handlar både om tillgänglighetsaspekten på yttrande, mötes- och föreningsfrihet men även om att driva frågor som att hets mot folkgrupp bör omfatta personer med funktionsnedsättning.
- Många deltagare vittnar om att hur en allt mer utbredd islamofobi påverkar tillgången till rättigheter på bred front för personer som är eller uppfattas ha muslimsk bakgrund.
- Amnesty har ett ansvar att arbeta med alla former av rasism även de som ej följer de vanliga maktordningarna. Amnesty skulle kunna vara en viktig aktör för att inkludera och synliggöra antisemitism.

- Amnesty bör arbeta tydligare med de diskrimineringsgrunder som ofta inte synliggörs – bland annat lyftes önskemål på bredare fokus än kön och etnicitet i Amnestystrategins prioriteringar.
 - Finns få nationella tunga organisationer som värnar människor på flykt. Det finns ett tydligt önskemål från flera deltagare om att Amnesty inte får släppa dessa frågor. Flera uttryckte att det var bra att frågorna inkluderas som en naturlig del av arbetet med ojämlikhet och ickediskriminering.
 - Amnesty bör vara en drivande aktör för att få till även nya folkrättsliga ramverk. En fråga som särskilt lyftes var avsaknaden av en äldrekonvention.
 - Amnesty bör ta tillbaka frågorna till juridiken. Det finns en risk att Amnestys varumärke urvattnas om man ägnar sig för mycket åt detaljer kring exakt hur rättigheter ska förverkligas eftersom detta oftast anses vara en politisk arena. Amnesty bör snarare påvisa när människorättsramverk frångås eller kränks.
 - I Sverige är facken starka och därför finns andra aktörer som kan ta en ledande roll rörande just fackliga rättigheter. Detta är en bra sak att ha med sig om Amnesty behöver prioritera enligt några av de fackliga representanterna.
-

Bilaga. Dessa organisationer har deltagit i intervjuer under konsultationsprocessen.

- Afrosvenskarnas riksförbund
- BRIS
- Lika Unika Akademin
- Svenska Tornedalingars Riksförbund
- SKPF
- Antidiskrimineringsbyrån Uppsala
- Maktsalongen
- RSMH
- Fatta
- Funktionsrätt Sverige
- Reportrar utan gränser
- Svenska Kyrkan
- Judiska församlingen
- Stockholms stadsmission
- Vårdförbundet
- Saco
- Rättighetscentrum Västerbotten
- Fonden för mänskliga rättigheter
- Föreningen Tillsammans
- Jag vill ha bostad
- Svensk Finska Riksförbundet
- Samernas Riksförbund
- Unizon
- Humanitas antidiskrimineringsbyrå
- Kristna Fredsrörelsen
- Rädda Barnen
- Greenpeace
- Göteborgs Rättighetscenter
- E Romani Glinda
- IKFF
- Röda Korset